

LISA

Euroopa Ühenduse ning Bosnia ja Hertsegoviina vaheline kaubandust ja kaubandusküsimusi käsitlev VAHELEPING

EUROOPA ÜHENDUS,

(edaspidi „ühendus”),

ühelt poolt ning

BOSNIA JA HERTSEGOVIINA,

edaspidi „Bosnia ja Hertsegoviina”,

teiselt poolt,

edaspidi koos „lepinguosalised”,

ning arvestades järgmist:

- (1) Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide ning Bosnia ja Hertsegoviina vahelisele stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingule (edaspidi „stabiliseerimis- ja assotsieerimisleping”) kirjutati alla [koht/kuupäev/kuu/aasta].
- (2) Stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu eesmärk on luua vastastikkusele ja mõlemapoolsetele huvidele tuginev tihe ja pikaajaline suhe, mis võimaldaks Bosnial ja Hertsegoviinal veelgi tugevdada ja laiendada senist suhet Euroopa Liiduga.
- (3) Tagada tuleb kaubandussidemete areng, tugevdades ja laiendades varem loodud suhteid.
- (4) Selleks on vahelepingu abil vaja võimalikult kiiresti rakendada stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu kaubandust ja kaubandusküsimusi käsitlevad sätted.
- (5) Mõned stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu protokoll nr 3 maanteetransiidliiklusega seotud sätted maismaatranspordi kohta on otseselt seotud kaupade vaba liikumisega ja seepärast peavad need sisalduma ka käesolevas vahelepingus.
- (6) Eelnevalt olemasolevate lepinguliste struktuuride puudumise korral moodustatakse käesoleva lepinguga ajutine komitee käesoleva lepingu kohaldamiseks,

ON OTSUSTANUD sõlmida käesoleva lepingu ja on selleks nimetanud oma täievolilisteks esindajateks:

EUROOPA ÜHENDUS

- [Eesistujariik määrab esindaja]
- Euroopa Komisjoni liige Olli REHN,

BOSNIA JA HERTSEGOVIINA

- [ei ole veel määratud]

KES, olles esitanud oma kehtivaks ja vormikohaseks tunnistatud täisvolitused,
ON KOKKU LEPPINUD JÄRGMISES:

I JAOTIS

ÜLDPÕHIMÕTTED

Artikkel 1 (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu artikkel 2)

Inimõiguste ülddeklaratsioonis väljendatud ning inimõiguste ja põhivabaduste kaitse Euroopa konventsioonis, Helsingi lõppaktis ja Pariisi uue Euroopa hartas määratletud demokraatlike põhimõtete ja inimõiguste austamine ning kinnipidamine nii rahvusvahelise õiguse ja õigusriigi põhimõtetest, sealhulgas täielik koostöö endise Jugoslaavia asjade rahvusvahelise kriminaalkohtuga (EJRK), kui ka kinnipidamine Euroopa Julgeoleku- ja Koostöökonverentsi Bonni majanduskoostöökohtumise dokumendis kajastuvatest turumajanduse põhimõtetest on lepinguosaliste sise- ja välispoliitika aluseks ja käesoleva lepingu oluliseks tingimuseks.

Artikkel 2 (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu Artikkel 9)

Käesolev leping ja selle rakendamine on täielikult kooskõlas Maailma Kaubandusorganisatsiooni asjaomaste sätetega, eriti 1994. aasta üldise tolli- ja kaubanduskokkuleppe (GATT 1994) XXIV artikli ning teenustekaubanduse üldlepingu (GATS) V artikliga.

II JAOTIS

KAUPADE VABA LIIKUMINE

Artikkel 3 (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu Artikkel 18)

1. Ühendus ning Bosnia ja Hertsegoviina loovad kuni viie aasta jooksul alates käesoleva lepingu jõustumisest järk-järgult vabakaubanduspiirkonna vastavalt käesoleva lepingu sätetele ning kooskõlas 1994. aasta üldise tolli- ja kaubanduskokkuleppe ning Maailma Kaubandusorganisatsiooni vastuvõetud sätetega. Seejuures võtavad nad arvesse allpool sätestatud konkreetseid nõudeid.
2. Lepinguosaliste vahelises kaubavahetuses kasutatakse kaupade klassifitseerimiseks kaupade koondnomenklatuuri.
3. Käesoleva lepingu puhul sisaldavad tollimaksud ja samaväärse toimega maksud maksu või lõivu, mis on kehtestatud seoses kauba impordi või ekspordiga, sealhulgas mis tahes kujul lisamaksu või -lõivu seoses sellise impordi või ekspordiga, kuid ei sisalda:
  - a) GATT 1994 III artikli lõike 2 kohasele riiklikule maksule vastavaid makse;
  - b) dumpinguvastaseid ega tasakaalustusmeetmeid;
  - c) osutatud teenuste kuludega samaulatuslikke tasusid või makse.
4. Iga toote tollimaksu baasmäär, mille suhtes kohaldatakse käesolevas lepingus sätestatud järk-järgulisi vähendamisi, on:
  - a) käesoleva lepingu allakirjutamise päeval tegelikult kohaldatud *erga omnes* Euroopa Ühenduse ühise tollitariifistiku maksumäärad, mis on kehtestatud vastavalt nõukogu määrusele (EMÜ) nr 2658/87¹;
  - b) Bosnia ja Hertsegoviina kohaldatavad tollitariifistiku maksumäärad aastaks 2005².
5. Bosnia ja Hertsegoviina kohaldatavad vähendatud tollimaksud, mis arvutatakse käesolevas lepingus sätestatud viisil, ümardatakse aritmeetika üldpõhimõtete kohaselt lähima kümnendkohani. Seega kõik arvud, mille pärast komakohta on kuni 5 sajandikku, ümardatakse allapoole lähima kümnendkohani, ja kõik arvud, millel pärast komakohta on üle 5 sajandiku (kaasa arvatud), ümardatakse ülespoole lähima kümnendkohani.
6. Kui pärast käesolevale lepingule allakirjutamist kohaldatakse *erga omnes* teatavaid tollimaksude vähendamisi, mis tulenevad:
  - a) WTOga peetud tollimaksu läbirääkimistest või
  - b) Bosnia ja Hertsegoviina ühinemisest WTOga või

---

¹ Nõukogu määrus (EMÜ) nr 2658/87 (EÜT L 256, 7.9.1987, lk 1).

² Bosnia ja Hertsegoviina 22. detsembri 2004. aasta ametlik väljaanne nr 58/04.

c) Bosnia ja Hertsegoviina WTOga ühinemise järgsetest edasistest tollimaksude vähendamistest,

asendatakse kõnealused vähendatud tollimaksud alates asjaomaste vähendamiste kohaldamise alguskuupäevast lõikes 4 osutatud tollimaksu baasmääraga.

7. Ühendus ning Bosnia ja Hertsegoviina teatavad teineteisele oma tollimaksu baasmäärad.

I PEATÜKK TÖÖSTUSTOOTED

Artikkel 4 (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu Artikkel 19)

Mõiste

1. Käesoleva peatüki sätteid kohaldatakse ühendusest ning Bosniast ja Hertsegoviinast pärit toodete suhtes, mis on loetletud kaupade koondnomenklatuuri gruppides 25–97, välja arvatud WTO põllumajanduslepingu I lisa I punkti alapunktis ii loetletud tooted.
2. Kauplemine Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingu reguleerimisalasse kuuluvate toodetega toimub kooskõlas nimetatud lepingu sätetega.

Artikkel 5 (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu Artikkel 20)

Tööstustooteid käsitlevad ühenduse soodustused

1. Bosniast ja Hertsegoviinast pärit tööstustoodete suhtes ühendusse importimisel kohaldatavad imporditollimaksud ja samaväärse toimega maksud kaotatakse käesoleva lepingu jõustumisel.
2. Bosniast ja Hertsegoviinast pärit tööstustoodete suhtes ühendusse importimisel kohaldatavad koguselised piirangud ja samaväärse toimega meetmed kaotatakse käesoleva lepingu jõustumisel.

Artikkel 6 (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu Artikkel 21)

Tööstustooteid käsitlevad Bosnia ja Hertsegoviina soodustused

1. Ühendusest pärit, I lisa nimetamata tööstustoodete suhtes Bosnias ja Hertsegoviinas kohaldatav imporditollimaks kaotatakse käesoleva lepingu jõustumisel.
2. Ühendusest pärit tööstustoodete suhtes Bosniasse ja Hertsegoviinasse importimisel kohaldatavad imporditollimaksudega samaväärse toimega maksud kaotatakse käesoleva lepingu jõustumisel.
3. I lisa punktides a, b ja c loetletud ühendusest pärit tööstustoodete suhtes Bosnias ja Hertsegoviinas kohaldatavat imporditollimaksu vähendatakse järk-järgult vastavalt järgmisele ajakavale:
  - käesoleva lepingu jõustumise kuupäeval vähendatakse imporditollimaksu 50 %ni tollimaksu baasmäärast ja esimese käesoleva lepingu jõustumisele järgneva aasta 1. jaanuaril kaotatakse imporditollimaks I lisa punktis a loetletud toodete puhul;
  - käesoleva lepingu jõustumise kuupäeval vähendatakse imporditollimaksu 75 %ni tollimaksu baasmäärast, esimese käesoleva lepingu jõustumisele järgneva aasta 1. jaanuaril vähendatakse imporditollimaksu 50 %ni tollimaksu baasmäärast, teise käesoleva lepingu jõustumisele järgneva aasta 1. jaanuaril vähendatakse imporditollimaksu 25 %ni tollimaksu baasmäärast ja kolmanda

käesoleva lepingu jõustumisele järgneva aasta 1. jaanuaril kaotatakse imporditollimaks I lisa punktis b loetletud toodete puhul;

- käesoleva lepingu jõustumise kuupäeval vähendatakse imporditollimaksu 90 %ni tollimaksu baasmäärast, esimese käesoleva lepingu jõustumisele järgneva aasta 1. jaanuaril vähendatakse imporditollimaksu 80 %ni tollimaksu baasmäärast, teise käesoleva lepingu jõustumisele järgneva aasta 1. jaanuaril vähendatakse imporditollimaksu 60 %ni tollimaksu baasmäärast, kolmanda käesoleva lepingu jõustumisele järgneva aasta 1. jaanuaril vähendatakse imporditollimaksu 40 %ni tollimaksu baasmäärast, neljanda käesoleva lepingu jõustumisele järgneva aasta 1. jaanuaril vähendatakse imporditollimaksu 20 %ni tollimaksu baasmäärast ja viienda käesoleva lepingu jõustumisele järgneva aasta 1. jaanuaril kaotatakse imporditollimaks I lisa punktis c loetletud toodete puhul;
4. Ühendusest pärit tööstustoodete suhtes Bosnias ja Hertsegoviinas kohaldatavad koguselised impordipiirangud ja samaväärse toimega meetmed kaotatakse käesoleva lepingu jõustumise kuupäeval.

*Artikkel 7 (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu Artikkel 22)
Eksporti käsitlevad tollimaksud ja piirangud*

1. Ühendus ning Bosnia ja Hertsegoviina kaotavad käesoleva lepingu jõustumisel kõik eksporditollimaksud ja samaväärse toimega maksud.
2. Ühendus ning Bosnia ja Hertsegoviina kaotavad käesoleva lepingu jõustumisel kõik koguselised ekspordipiirangud ja samaväärse toimega meetmed.

*Artikkel 8 (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu Artikkel 23)
Tollimaksude kiirem vähendamine*

Bosnia ja Hertsegoviina kinnitab, et ta on valmis vähendama kaubavahetuses ühendusega kohaldatavaid tollimakse kiiremini, kui on ette nähtud artiklis 6 (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu artikkel 21), kui üldine majanduslik olukord ja asjaomase majandussektori olukord seda võimaldavad.

Ajutine komitee analüüsib olukorda ja esitab asjakohased soovitused.

II PEATÜKK PÕLLUMAJANDUS JA KALANDUS

Artikkel 9 (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu Artikkel 24)

Mõiste

1. Käesoleva peatüki sätteid kohaldatakse ühendusest või Bosniast ja Hertsegoviinast pärit põllumajandus- ja kalandustoodetega kauplemise suhtes.
2. Termin „põllumajandus- ja kalandustooded” tähendab kaupade koondnomenklatuuri gruppidesse 1–24 kuuluvaid tooteid ja WTO põllumajanduslepingu I lisa I punkti alapunktis ii loetletud tooteid.
3. See mõiste hõlmab gruppi 3, rubriikidesse 1604 ja 1605 ning alamrubriikidesse 0511 91, 2301 20 00 ja 1902 20 10 kuuluvaid kala ja kalandustooteid.

Artikkel 10 (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu Artikkel 25)

Töödeldud põllumajandustooted

Protokollis nr 1 on sätestatud nimetatud protokollis loetletud töödeldud põllumajandustoodetega kauplemise kord.

Artikkel 11 (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu Artikkel 26) *Põllumajandus- ja kalandustoodete koguseliste piirangute kaotamine*

1. Alates käesoleva lepingu jõustumise kuupäevast kaotab ühendus kõik Bosniast ja Hertsegoviinast pärit põllumajandus- ja kalandustoodete impordi suhtes kohaldatavad koguselised piirangud ja samaväärse toimega meetmed.
2. Alates käesoleva lepingu jõustumise kuupäevast kaotab Bosnia ja Hertsegoviina kõik ühendusest pärit põllumajandus- ja kalandustoodete impordi suhtes kohaldatavad koguselised piirangud ja samaväärse toimega meetmed.

Artikkel 12 (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu Artikkel 27)

Põllumajandustooted

1. Alates käesoleva lepingu jõustumise kuupäevast kaotab ühendus Bosniast ja Hertsegoviinast pärit põllumajandustoodete, välja arvatud kaupade koondnomenklatuuri rubriikidesse 0102, 0201, 0202, 1701, 1702 ja 2204 kuuluvate toodete suhtes kohaldatavad tollimaksud ja samaväärse toimega maksud.

Kui kaupade koondnomenklatuuri gruppidesse 7 ja 8 kuuluvate kaupade puhul on ühise tollitariifistikuga ette nähtud väärtuseline tollimaks ja koguseline tollimaks, kaotatakse ainult tollimaksu väärtuseline osa.

2. Alates käesoleva lepingu jõustumispäevast sätestab ühendus Bosniast ja Hertsegoviinast pärit ja II lisas määratletud *baby-beef*-toodete suhtes kohaldatavaks tollimaksuks 20 % Euroopa ühenduste ühtses tollitariifistikus sätestatud väärtuselisest tollimaksust ja 20 % tollitariifistikus sätestatud

koguselisest tollimaksust rümbamassina väljendatud 1 500 tonni suuruse aastase tariifikvoodi piires.

3. Alates käesoleva lepingu jõustumise kuupäevast võimaldab ühendus kaupade koondnomenklatuuri rubriikidesse 1701 ja 1702 kuuluvatele Bosniast ja Hertsegoviinast pärit toodetele tollimaksuvaba sissepääsu 12 000 tonni (netomass) suuruse aastase tariifikvoodi piires.
4. Alates käesoleva lepingu jõustumise kuupäevast Bosnia ja Hertsegoviina:
  - a) kaotab teatavate ühendusest pärit ja III lisa punktis a loetletud põllumajandustoodete impordi suhtes kohaldatavad tollimaksud;
  - b) vähendab järk-järgult teatavate ühendusest pärit ja III lisa punktides b, c ja d loetletud põllumajandustoodete impordi suhtes kohaldatavad tollimaksud vastavalt nimetatud lisas iga toote jaoks sätestatud ajakavale;
  - c) kaotab teatavate ühendusest pärit ja III lisa punktis e loetletud põllumajandustoodete impordi suhtes kohaldatavad tollimaksud iga asjaomase toote jaoks sätestatud tariifikvoodi piires.
5. Protokollis nr 7 on sätestatud nimetatud protokollis osutatud veini ja kangete alkoholsete jookide suhtes kohaldatavad meetmed.

*Artikkel 13 (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu Artikkel 28)
Kala ja kalandustooted*

1. Alates käesoleva lepingu jõustumisest kaotab ühendus kõik Bosniast ja Hertsegoviinast pärit kala ja kalandustoodete (välja arvatud IV lisas loetletud kala ja kalandustoodete) suhtes kohaldatavad tollimaksud ja samaväärse toimega meetmed. IV lisas loetletud toodete suhtes kohaldatakse nimetatud lisa sätteid.
2. Alates käesoleva lepingu jõustumisest kaotab Bosnia ja Hertsegoviina ühendusest pärit kala ja kalandustoodete suhtes kõik tollimaksud ja tollimaksudega samaväärse toimega maksud vastavalt V lisas sätestatule.

*Artikkel 14 (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu Artikkel 29)
Läbivaatamisklausel*

Võttes arvesse põllumajandus- ja kalatoodetega kauplemise mahtu lepinguosaliste vahel, nende erilist tundlikkust, ühenduse ühise põllumajandus- ja kalanduspoliitika ning Bosnia ja Hertsegoviina põllumajandus- ja kalanduspoliitika eeskirju, põllumajanduse ja kalanduse rolli Bosnia ja Hertsegoviina majanduses, WTO mitmepoolsete kaubanduslääbirääkimiste tulemusi ning Bosnia ja Hertsegoviina tulevast ühinemist WTOga, vaatavad ühendus ning Bosnia ja Hertsegoviina hiljemalt kolme aasta möödumisel käesoleva lepingu jõustumisest ajutises komitees süstemaatiliselt ja asjakohasel vastastikusel alusel toodete kaupa läbi võimalused teha teineteisele täiendavaid soodustusi põllumajandus- ja kalatoodetega kauplemise ulatuslikumaks liberaliseerimiseks.

Artikkel 15 (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu Artikkel 30)

Kui ühe lepinguosalise territooriumilt pärit toodete import, mille suhtes kohaldatakse vahelepingu artiklite 10-13 kohaselt tehtud soodustust, tekitab teise lepinguosalise turgudel või riiklikes reguleerimismehhanismides tõsiseid häireid, alustavad mõlemad lepinguosalised viivitamata konsultatsioone olukorrale sobiva lahenduse leidmiseks, olenemata muudest käesoleva lepingu, eriti selle artikli 24 (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu artikkel 39) sätetest ning võttes arvesse põllumajandus- ja kalandusturu erilist tundlikkust. Kuni sellise lahenduse leidmiseni võib asjaomane lepinguosaline võtta vajalikuks peetavaid meetmeid.

Artikkel 16 (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu Artikkel 31)

Põllumajandus- ja kalatoodete ning toiduainete, välja arvatud veini ja kangete alkohoolsete jookide geograafiliste tähiste kaitse

1. Bosnia ja Hertsegoviina pakub kooskõlas käesoleva artikli sätetega kaitset ühenduses nõukogu 20. märtsi 2006. aasta määruses (EÜ) nr 510/2006 (põllumajandustoodete ja toidu geograafiliste tähiste ja päritolunimetuste kaitse kohta,³ nii nagu seda on muudetud) registreeritud ühenduse geograafilistele tähistele. Bosnia ja Hertsegoviina põllumajandus- ja kalandustoodete geograafilised tähised on ühenduses sobivad registreerimiseks kõnealuse määruse alusel.
2. Bosnia ja Hertsegoviina keelab oma territooriumil selliste ühenduses kaitstud võrreldavate toodete nimede igasuguse kasutuse, mis ei ühildu geograafilise tähise kirjeldusega. Käesolevat kohaldatakse ka juhul, kui on märgitud kauba tegelik geograafiline päritolu, geograafilist tähist kasutatakse tõlkes, nimetusele lisatakse sellised mõisted nagu liik, tüüp, stiil, imitatsioon, meetod või muud sarnased väljendid.
3. Bosnia ja Hertsegoviina keeldub sellise kaubamärgi registreerimisest, mille kasutus vastab lõikes 2 viidatud olukordadele.
4. Kaubamärkide puhul, mille kasutus vastab lõikes 2 viidatud olukordadele ning mis on registreeritud Bosnias ja Hertsegoviinas või mida kasutatakse seal, lõpetatakse nende kasutamine kuue aasta jooksul pärast käesoleva lepingu jõustumist. Siiski ei kohaldata käesolevat Bosnias ja Hertsegoviinas registreeritud kaubamärkide ja kolmandate riikide kodanikele kuuluvate kasutatavate kaubamärkide suhtes eeldusel, et need ei eksita oma olemuse tõttu avalikkust kaupade kvaliteedi, kirjelduse ja geograafilise päritolu osas.
5. Vastavalt lõikele 1 kaitstud geograafiliste tähiste kasutamine kaupade tavapärase nimetustena tavakeeles lõpetatakse Bosnias ja Hertsegoviinas hiljemalt 31. detsembril 2013. aastal.
6. Bosnia ja Hertsegoviina tagab omal algatusel ning mis tahes huvitatud isiku palvel käesoleva artikli lõigetes 1–5 viidatud kaitse.

---

³ ELT L 93, 31.3.2006, lk 12. Määrust on muudetud nõukogu määrusega (EÜ) nr 1791/2006 (ELT L 363, 20.12.2006, lk 1).

III PEATÜKK ÜLDSÄTTED

Artikkel 17 (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu Artikkel 32)
Kohaldamisala

Käesoleva peatüki sätteid kohaldatakse kõigi kaupadega kauplemise suhtes lepinguosaliste vahel, kui käesolevas peatükis ega protokollis nr 1 ei ole sätestatud teisiti.

Artikkel 18 (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu Artikkel 33)
Soodsamad soodustused

Käesoleva jaotise sätted ei mõjuta mingil moel soodsamate meetmete ühepoolset kohaldamist teise lepinguosalise poolt.

Artikkel 19 (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu Artikkel 34)
Status quo

1. Alates käesoleva lepingu jõustumise kuupäevast ei kehtestata ühenduse ning Bosnia ja Hertsegoviina vahelises kaubavahetuses impordi ega ekspordi suhtes uusi tollimakse ega samaväärse toimega makse ning juba kehtivaid makse ei suurendata.
2. Alates käesoleva lepingu jõustumise kuupäevast ei kehtestata ühenduse ning Bosnia ja Hertsegoviina vahelises kaubavahetuses impordi ega ekspordi suhtes uusi koguselisi piiranguid ega samaväärse toimega meetmeid ning juba kehtivaid piiranguid ei karmistata.
3. Ilma et see piiraks artiklite 10, 11, 12 ja 13 (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu artiklid 25, 26, 27 ja 28) alusel tehtud soodustusi, ei piira käesoleva artikli lõigete 1 ja 2 sätted mingil moel Bosnia ja Hertsegoviina ning ühenduse põllumajandus- ja kalanduspoliitika järgimist ega nimetatud poliitika alusel meetmete võtmist, kui see ei mõjuta III–V lisas ja protokollis nr 1 sätestatud impordikorda.

Artikkel 20 (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu Artikkel 35)
Maksualase diskrimineerimise keeld

1. Ühendus ning Bosnia ja Hertsegoviina hoiduvad kohaldamast sisemaksustamise meetmeid või korda, mis on otseselt või kaudselt diskrimineerivad teise lepinguosalise territooriumilt pärinevate samasuguste toodete suhtes, ning tühistavad sellised meetmed või sellise korra, kui need on olemas.
2. Ühe lepinguosalise territooriumile eksporditud toodete puhul ei tohi kaudsete sisemaksude tagasimaksud olla suuremad kui nende suhtes kehtestatud kaudsed riigimaksud.

*Artikkel 21 (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu Artikkel 36)
Fiskaalsed tollimaksud*

Imporditollimaksude kaotamist käsitlevaid sätteid kohaldatakse ka fiskaalsete tollimaksude suhtes.

*Artikkel 22 (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu Artikkel 37)
Tolliliidud, vabakaubanduspiirkonnad, piiriülesed kokkulepped*

1. Käesolev leping ei välista tolliliitude, vabakaubanduspiirkondade või piirikaubanduse korra säilitamist või loomist, kui nendega ei muudeta käesolevas lepingus ettenähtud kaubavahetuskorda.
2. Artiklis 3 (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu artikkel 18) nimetatud üleminekuajal ei mõjuta käesolev leping sellise kaupade liikumist reguleeriva konkreetse sooduskorra rakendamist, mis on ette nähtud kas ühe või mitme Euroopa Liidu liikmesriigi ning Bosnia ja Hertsegoviina vahel varem sõlmitud lepingutega või mis tulenevad Bosnia ja Hertsegoviina poolt piirkondliku kaubanduse edendamiseks sõlmitud III jaotises mainitud kahepoolsetest kokkulepetest.
3. Lepinguosalised peavad ajutises komitees nõu käesoleva artikli lõigetes 1 ja 2 kirjeldatud kokkulepete üle ning taotluse korral muude oluliste küsimuste üle, mis on seotud kolmandate riikidega kauplemise poliitikaga. Eelkõige peetakse niiviisi nõu kolmanda riigi ühinemisel liiduga, et tagada ühenduse ning Bosnia ja Hertsegoviina käesolevas lepingus väljendatud vastastikuste huvide arvestamine.

*Artikkel 23 (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu Artikkel 38)
Dumping ja subsiidiumid*

1. Ükski käesoleva lepingu säte ei takista ühelgi lepinguosalisel võtta kaubanduse kaitsmiseks meetmeid kooskõlas käesoleva artikli lõikega 2 ja artikliga 24 (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu artikkel 39).
2. Kui üks lepinguosaline leiab, et kaubavahetuses teise lepinguosalisega kasutatakse dumpingut ja/või tasakaalustavaid subsiidiume, võib see lepinguosaline võtta asjakohaseid meetmeid niisuguse tegevuse vastu WTO 1994. aasta üldise tolli- ja kaubanduskokkuleppe IV artikli rakendamise lepingu, WTO subsiidiumide ja tasakaalustusmeetmete lepingu ja oma asjaomaste riiklike õigusaktide kohaselt.

*Artikkel 24 (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu Artikkel 39)
Üldine kaitseklausel*

1. Lepinguosaliste vahel kohaldatakse GATT 1994 XIX artikli ja WTO kaitsemeetmete lepingu sätteid.
2. Olenemata käesoleva artikli lõikest 1, kui mõnda ühe lepinguosalise toodet imporditakse teise lepinguosalise territooriumile sellistes suurenevates kogustes ja sellistel tingimustel, et see tekitab või ähvardab tekitada:
  - a) märgatavat kahju samasuguste või otseselt konkureerivate toodete omamaisele tootmisharule importiva lepinguosalise territooriumil või

- b) tõsiseid häireid mõnes majandusharus või raskusi, millega võib kaasneda majandusliku olukorra tõsine halvenemine mõnes importiva lepinguosalise piirkonnas,

võib importiv lepinguosaline võtta sobivaid kahepoolseid kaitsemeetmeid käesolevas artiklis sätestatud tingimustel ja korras.

- 3. Vastavalt lõikes 2 määratletule ei tohi teise lepinguosalise impordile suunatud kahepoolsed kaitsemeetmed olla ulatuslikumad, kui on vaja tekkinud raskuste heastamiseks, mis tulenevad käesoleva lepingu kohaldamisest. Vastuvõetud kaitsemeetmed peaksid seisnema kehtivate käesolevas lepingus sätestatud tollimaksumäärade suurendamise või vähendamise peatamises asjaomase toote puhul kuni maksimaalselt selle toote suhtes kehtiva, artikli 3 lõike 4 punktides a ja b ning lõikes 5 (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu artikli 18 lõike 4 punktid a ja b ning lõige 5) viidatud enamsoodustusrežiimi tollimaksule vastava piirini. Sellised meetmed peavad sisaldama sätteid, mis viivad meetmete järkjärgulise kaotamiseni hiljemalt määratud tähtaja jooksul ning nende võtmise aeg ei tohi olla pikem kui kaks aastat.

Väga erandlike asjaolude korral võib meetmeid pikendada kokku kuni kahe aasta võrra. Kui teatava toote suhtes on kohaldatud kahepoolseid kaitsemeetmeid, ei kohaldata selle toote suhtes selliseid meetmeid vähemalt nelja aasta jooksul pärast nimetatud meetme kohaldamise lõppu.

- 4. Käesolevas artiklis nimetatud juhtudel enne käesolevas artiklis sätestatud meetmete võtmist või käesoleva artikli lõike 5 punkti b kohaldamise korral esitab ühelt poolt ühendus või teiselt poolt Bosnia ja Hertsegoviina võimalikult kiiresti olenevalt asjaoludele ajutisele komiteele kogu asjakohase teabe, mis on vajalik mõlemat lepinguosalist rahuldava lahenduse leidmiseks.
- 5. Lõigete 1, 2, 3 ja 4 rakendamiseks kohaldatakse järgmisi sätteid:

- a) käesolevas artiklis nimetatud olukorrast tulenevad probleemid esitatakse kohe läbivaatamiseks ajutisele komiteele, kes võib teha nende raskuste kõrvaldamiseks vajaliku otsuse.

Kui ajutine komitee või eksportiv lepinguosaline ei ole kolmekümne päeva jooksul pärast ajutisele komiteele teatamisest teinud nende probleemide kõrvaldamiseks vajalikku otsust ega leidnud muud rahuldavat lahendust, võib importiv lepinguosaline võtta sobivad meetmed probleemi lahendamiseks käesoleva artikli sätete kohaselt. Kaitsemeetmete valimisel tuleb esmatähtsaks pidada neid meetmeid, mis segavad käesolevas lepingus sätestatud korra toimimist kõige vähem. Vastavalt GATT 1994 XIX artiklile ja WTO kaitsemeetmete lepingule kohaldatavate kaitsemeetmete puhul tuleb säilitada käesoleva lepinguga antud soodustuste tase/marginaal;

- b) kui viivitamatut reageerimist nõudvate erandlike ja kriitiliste asjaolude tõttu on kas eelnev teavitamine või läbivaatamine võimatu, võib asjaomane lepinguosaline käesolevas artiklis nimetatud olukordades kohaldada viivitamata ajutisi meetmeid, mis on vajalikud olukorra lahendamiseks, teavitades sellest viivitamata teist lepinguosalist.

Kaitsemeetmetest teatatakse viivitamata ajutisele komiteele, kus neid käsitletakse korrapäraselt toimuvatel konsultatsioonidel, eelkõige selleks, et koostada ajakava nende kaotamiseks niipea, kui asjaolud võimaldavad.

6. Kui ühendus või Bosnia ja Hertsegoviina kohaldab käesolevas artiklis nimetatud probleeme põhjustada võivate toodete impordi suhtes halduskorda, mille eesmärk on anda kiiresti teavet kaubavoogude suundumuste kohta, teavitab ta sellest teist lepinguosalist.

*Artikkel 25 (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu Artikkel 40)
Puuduse korral kohaldatavad sanktsioonid*

1. Kui käesoleva jaotise sätete järgimine toob kaasa:
  - a) eksportivale lepinguosalisele olulise toiduaine või muu toote tõsise puuduse või selle ohu või
  - b) sellise toote reeksporti kolmandasse riiki, mille suhtes eksportiv lepinguosaline on kehtestanud koguselised ekspordipiirangud, eksporditollimaksud või samaväärse toimega meetmed või maksud, ja kui eespool nimetatud olukord põhjustab või võib põhjustada eksportiva lepinguosalise jaoks tõsiseid raskusi,võib see lepinguosaline võtta sobivaid meetmeid käesolevas artiklis sätestatud tingimustel ja korras.
2. Meetmete valimisel tuleb esmatähtsaks pidada neid meetmeid, mis segavad käesolevas lepingus sätestatud korra toimimist kõige vähem. Selliseid meetmeid ei kohaldata viisil, mille tagajärjeks oleks samasugustes tingimustes meelevaldne või põhjendamatu diskrimineerimine või kaubavahetuse varjatud piiramine, ning kui asjaolud ei õigusta enam meetmete säilitamist, tühistatakse need.
3. Enne lõikes 1 nimetatud meetmete võtmist või lõike 4 kohaldamise puhul võimalikult kiiresti esitab vastavalt asjaoludele kas ühendus või Bosnia ja Hertsegoviina ajutisele komiteele kogu asjakohase teabe, et leida mõlemat lepinguosalist rahuldav lahendus. Ajutises komitees võivad lepinguosalistes kokku leppida kõigis võimalikes meetmetes, mida on vaja raskuste lõpetamiseks. Kui kokkuleppele ei jõuta kolmekümne päeva jooksul pärast seda, kui küsimus edastati ajutisele komiteele, võib eksportiv lepinguosaline asjaomaste toodete ekspordi suhtes käesoleva artikli alusel meetmeid kohaldada.
4. Kui viivitamatut reageerimist nõudvate erandlike ja kriitiliste asjaolude tõttu on eelnev teavitamine või läbivaatamine võimatu, võib ühendus või Bosnia ja Hertsegoviina kohaldada viivitamata ettevaatusabinõusid, mis on vajalikud olukorra lahendamiseks, teavitades sellest viivitamata teist lepinguosalist.
5. Kõigist vastavalt käesolevale artiklile kohaldatud meetmetest teatatakse viivitamata ajutisele komiteele, kus neid käsitletakse korrapäraselt toimuvatel konsultatsioonidel eelkõige selleks, et koostada ajakava nende kaotamiseks niipea, kui asjaolud võimaldavad.

*Artikkel 26 (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu Artikkel 41)
Riigimonopolid*

Bosnia ja Hertsegoviina kohandab kaubanduslikke riigimonopole, tagamaks, et pärast käesoleva lepingu jõustumist ei oleks kaupade hankimise ja turustamise tingimustes Euroopa Liidu liikmesriikide ning Bosnia ja Hertsegoviina kodanike vahel mitte mingisugust diskrimineerimist.

*Artikkel 27 (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu Artikkel 42)
Päritolureeglid*

Kui käesolevas lepingus ei ole ette nähtud teisiti, on päritolureeglid käesoleva lepingu sätete kohaldamiseks sätestatud protokollis nr 2.

*Artikkel 28 (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu Artikkel 43)
Lubatud piirangud*

Käesolev leping ei välista selliste impordi-, ekspordi- või transiidikeeldude või -piirangute kohaldamist, mis on õigustatud kõlbluse, avaliku korra või julgeoleku seisukohast seotud inimeste, loomade või taimede elu ja tervise, rahvuslike kunsti-, ajaloo- või muinasväärtuste või intellektuaal-, tööstus- ja kaubandusomandi kaitsega või kulda ja hõbedat käsitlevate eeskirjadega. Sellised keelud või piirangud ei tohi siiski kujutada endast meelevaldse diskrimineerimise vahendit ega lepinguosaliste vahelise kaubanduse varjatud piiramist.

*Artikkel 29 (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu Artikkel 44)
Halduskoostööst hoidumine*

1. Lepinguosalised nõustuvad, et halduskoostöö on äärmiselt oluline käesoleva jaotise kohaselt võimaldatud sooduskohtlemise rakendamiseks ja kontrollimiseks, ning rõhutavad oma püüdu võidelda eeskirjade eiramise ja pettuse vastu tolli- ja sellega seotud küsimustes.
2. Kui üks lepinguosaline on objektiivse teabe põhjal avastanud halduskoostööst hoidumise ja/või eeskirjade eiramise või pettuse käesoleva jaotise alusel, võib see lepinguosaline vastavalt käesolevale artiklile ajutiselt peatada asjaomase toote / asjaomaste toodete sooduskohtlemise.
3. Käesolevas artiklis kasutatud mõiste „halduskoostööst hoidumine” tähendab muu hulgas:
  - a) asjaomase toote / asjaomaste toodete päritolustaatus kontrollimise kohustuse korduvat täitmatajätmist;
  - b) korduvat keeldumist või põhjendamatu viivitust sellele järgneva päritolutõendi kontrolli teostamisel ja/või selle tulemustest teavitamisel;
  - c) korduvat keeldumist või põhjendamatu viivitust loa hankimisel halduskoostöö missioonide korraldamiseks, et kontrollida kõnealuse sooduskohtlemise võimaldamisega seotud dokumentide autentsust või andmete õigsust.

Käesoleva artikli tähenduses võidakse eeskirjade eiramist või pettust tuvastada muu hulgas siis, kui ilma rahuldava selgituseta toimub toodete impordis kiire kasv, mis ületab teise lepinguosalise tavapärase tootmis- ja ekspordimahu taset ja mis on seotud objektiivse teabega eeskirjade eiramise või pettuse kohta.

4. Ajutist peatamist kohaldatakse järgmistel tingimustel:
  - a) lepinguosaline, kes on objektiivse teabe põhjal avastanud halduskoostööst hoidumise ja/või eeskirjade eiramise või pettuse, teavitab sellest viivitamata ajutist komiteed ja esitab komiteele asjaomase objektiivse teabe ning alustab ajutises komitees kogu asjakohase teabe ja objektiivselt kindlaks tehtud asjaolude põhjal konsultatsioone, et leida mõlemat lepinguosalist rahuldav lahendus;
  - b) kui lepinguosalsed on eespool nimetatud viisil alustanud ajutises komitees konsultatsioone ning ei ole jõudnud rahuldava lahenduse suhtes kokkuleppele kolme kuu jooksul alates teavitamisest, võib asjaomane lepinguosaline ajutiselt peatada asjaomase toote / asjaomaste toodete sooduskohtlemise. Ajutisest peatamisest teavitatakse viivitamata ajutist komiteed;
  - c) käesoleva artikli kohane ajutine peatamine ei lähe kaugemale sellest, mis on vajalik asjaomase lepinguosalise finantshuvide kaitsmiseks. See ei kesta kauem kui kuus kuud ja seda tähtaega võib pikendada. Ajutist komiteed teavitatakse ajutisest peatamisest viivitamata pärast selle vastuvõtmist. Ajutises komitees toimuvad ajutise peatamise teemal korrapärased konsultatsioonid, eelkõige selleks, et see lõpetada niipea, kui selle kohaldamise tinginud asjaolud on lahenenud.
5. Samaaegselt ajutise komitee teavitamisega käesoleva artikli lõike 4 punkti a alusel peaks asjaomane lepinguosaline avaldama oma ametlikus teatajas teatise importijatele. Teatises importijatele tuleks nimetada asjaomane toode, mille puhul on objektiivse teabe põhjal avastatud halduskoostööst hoidumine ja/või eeskirjade eiramine või pettus.

*Artikkel 30 (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu Artikkel 45)
Finantsvastutus*

Juhul kui pädevad asutused teevad vea ekspordi soodussüsteemi nõuetekohases haldamises, eriti protokoll nr 2 sätete kohaldamises, ja kui selle veaga kaasnevad tagajärjed imporditollimaksude alal, võib selliste tagajärgedega kokku puutuv lepinguosaline paluda ajutisel komiteel uurida võimalust võtta olukorra lahendamiseks kõik asjakohased meetmed.

Artikkel 31 (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu Artikkel 46)

Käesoleva lepingu kohaldamine ei piira ühenduse õiguse sätete kohaldamist Kanaari saartel.

III JAOTIS

MUUD KAUBANDUST JA KAUBANDUSKÜSIMUSI

KÄSITLEVAD SÄTTED

*Artikkel 32 ((stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu artikli 59 punkt 1)
Transiitliiklus*

Mõisted (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu protokoll nr 3, artikli 3 punktid a ja b)

1. Käesolevas artiklis kasutatakse järgmisi mõisteid:
  - a) „ühenduse transiitliiklus” – ühenduses registreeritud ettevõtja teostatav transiitkaupade vedu ühenduse liikmesriiki või sealt välja läbi Bosnia ja Hertsegoviina territooriumi;
  - b) „Bosnia ja Hertsegoviina transiitliiklus” – Bosnias ja Hertsegoviinas registreeritud ettevõtja teostatav transiitkaupade vedu Bosniast ja Hertsegoviinast kolmandasse riiki või kolmandast riigist Bosniasse ja Hertsegoviinasse läbi ühenduse territooriumi;
  - c) „kombineeritud vedu” – kaubavedu, mille puhul veoauto, haagis, poolhaagis (vedukiga või ilma), vahetusveovahend või 20jalane või suurem konteiner liigub veo alg- või lõppetapil maanteel ja ülejäänud etapil raudtee, siseveetee või mereveo teenuseid kasutades, kui viimati nimetatud etapi lennutee pikkus on üle 100 km, ja mille puhul veo alg- või lõppetapp on:
    - teekond kaupade pealelaadimise kohast kuni lähima ümberlaadimiseks sobiva raudteejaamani algetapi puhul ning teekond lähimast ümberlaadimiseks sobivast raudteejaamast kuni kaupade mahalaadimise kohani lõppetapi puhul või
    - lennuteekond 150 kilomeetri raadiuses siseveetee- või meresadamast, kus kaupu lastitakse või lossitakse.

Üldmõisted (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu protokoll nr 3, artikli 11 lõiked 2, 3 ja 5)

2. Lepinguosalisel lepid kokku, et ühenduse transiitliiklusel on võimalik pääseda takistamatult läbi Bosnia ja Hertsegoviina ning Bosnia ja Hertsegoviina transiitliiklusel läbi ühenduse alates käesoleva lepingu jõustumise kuupäevast.
3. Kui lõike 2 alusel antud õiguste tulemusena suureneb ühenduse veoettevõtjate transiitliiklus sellise tasemeni, mis tõsiselt kahjustab või võib tõsiselt kahjustada maanteede infrastruktuuri ja/või liikluse ladusust stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu protokoll nr 3 artiklis 5 nimetatud telgjoontel ning kui samadel asjaoludel kerkivad probleemid Bosnia ja Hertsegoviina piiri ääres asuval ühenduse territooriumil, esitatakse see küsimus kooskõlas käesoleva lepingu artikli 41 lõikega 1 ajutisele komiteele.

Lepinguosalised võivad esitada ettepanekuid erakorraliste mittediskrimineerivate ajutiste meetmete võtmiseks, mis on vajalik tekkinud kahju piiramiseks või leevendamiseks.

4. Lepinguosalised hoiduvad ühepoolsete meetmete võtmisest, mille tagajärg võiks olla diskrimineerimine ühenduse ning Bosnia ja Hertsegoviina ettevõtjate või veokite vahel. Mõlemad lepinguosalised võtavad kõik vajalikud meetmed hõlbustamaks maanteetransporti teise lepinguosalise territooriumile või läbi selle territooriumi.

Vorminõuete lihtsustamine (protokoll nr 3, artikli 19 lõiked 1 ja 3)

5. Lepinguosalised lepivad kokku lihtsustada kauba kulgemist mööda raud- ja maanteid, olenemata sellest, kas tegemist on vastastikuse kaubavahetuse või transiidiga.
6. Lepinguosalised lepivad kokku võtta vajaduse piires ühismeetmeid ja toetada täiendavate lihtsustusmeetmete võtmist.

Rakendamine (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu protokoll nr 3, artikli 21 lõige 1 ja lõike 2 punkt d)

7. Lepinguosaliste vaheline koostöö toimub allkomitee raames, mis luuakse selleks otstarbeks kooskõlas lepingu artikliga 43. Eelkõige kooskõlastab allkomitee rahvusvahelise transpordi ja eriti transiitliiklusega seotud seiret, prognoose ja muid statistikameetmeid.

Artikkel 33 (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu Artikkel 60)

Lepinguosalised kohustuvad lubama kooskõlas Rahvusvahelise Valuutafondi põhikirja VIII artikli sätetega kõiki ühenduse ning Bosnia ja Hertsegoviina vahelisi vabalt konverteeritavas valuutas tehtavaid makseid ja ülekandeid, mis on seotud maksebilansi jooksevkontoga.

Artikkel 34 (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu Artikkel 67)

1. Lepinguosalised püüavad võimaluse korral alati vältida piiravate meetmete, sealhulgas impordiga seotud meetmete kehtestamist maksebilansiga seotud eesmärkidel. Selliseid meetmeid kasutav lepinguosaline esitab teisele lepinguosalisele võimalikult kiiresti nende kõrvaldamise ajakava.
2. Kui ühel või mitmel liikmesriigil või Bosnial ja Hertsegoviinal on tõsiseid maksebilansiraskusi või kui neid ähvardavad sellised raskused, võib olenevalt asjaoludest kas ühendus või Bosnia ja Hertsegoviina võtta WTO asutamislepinguga ettenähtud tingimuste kohaselt piiravaid meetmeid, sealhulgas impordiga seotud meetmeid, mis on piiratud kestusega ja mis ei ole ulatuslikumad, kui on hädavajalik maksebilansi olukorra parandamiseks. Olenevalt asjaoludest teatab kas ühendus või Bosnia ja Hertsegoviina sellest viivitamata teisele lepinguosalisele.
3. Piiravaid meetmeid ei kohaldata investeringutega seotud ülekannete suhtes, eelkõige investeeritud või reinvesteeritud summade kodumaale tagasitoimetamise ja investeringutest tulenevate tulude suhtes.

Artikkel 35 (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu Artikkel 69)

Käesoleva lepingu sätted ei takista ühtegi lepinguosalist kohaldamast meetmeid, mida on vaja, et vältida käesoleva lepingu sätetele toetudes kõrvalehoidumist meetmetest, mis käsitlevad kolmandate riikide pääsu tema turgudele.

*Artikkel 36 (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu Artikkel 71)
Konkurentsi- ja muud majandussätted*

1. Käesoleva lepingu nõuetekohase toimimisega on kokkusobimatu järgmine tegevus, mis võib mõjutada kaubandust ühenduse ning Bosnia ja Hertsegoviina vahel:
  - a) kõik sellised ettevõtjatevahelised kokkulepped, ettevõtjate ühenduste otsused ja kooskõlastatud tegevus, mille eesmärk või tagajärg on takistada, piirata või kahjustada konkurentsi;
  - b) turgu valitseva seisundi kuritarvitamine ühenduse või Bosnia ja Hertsegoviina territooriumil või selle olulisel osal ühe või mitme ettevõtja poolt;
  - c) riigiabi, mis moonutab või ähvardab moonutada konkurentsi, soosides teatavaid ettevõtjaid või tooteid.
2. Igasugust käesoleva artikli sätetega vastuolus olevat tegevust hinnatakse ühenduses kehtivate konkurentsieeskirjade, eriti Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklite 81, 82, 86 ja 87 ning ühenduse institutsioonide vastuvõetud tõlgendavate dokumentide kohaldamisest tulenevate kriteeriumide põhjal.
3. Lepinguosalised tagavad, et lõike 1 punktide a ja b täielikuks kohaldamiseks vajalikud volitused usaldatakse oma tegevuses sõltumatule riigiasutusele seoses eraõiguslike ning avalik-õiguslike ettevõtjate ja selliste ettevõtjatega, kellele on antud eriõigused.
4. Kahe aasta jooksul pärast käesoleva lepingu jõustumise kuupäeva asutab Bosnia ja Hertsegoviina sõltumatult tegutseva riigiasutuse, millele usaldatakse lõike 1 punkti c sätete täielikuks kohaldamiseks vajalikud volitused. Nimetatud asutusel on muu hulgas volitused kiita heaks riigiabiprogramme ja üksikabi vastavalt lõikele 2 ning nõuda ebaseaduslikult antud riigiabi tagastamist.
5. Lepinguosalised tagavad riigiabi läbipaistvuse muu hulgas sellega, et esitavad teistele lepinguosalistele korralise aastaaruande või sellega võrdväärse dokumendi, järgides riigiabi käsitlevas ühenduse ülevaates kirjeldatud meetodikat ja esitusviisi. Ühe lepinguosalise taotlusel annab teine lepinguosaline teavet konkreetsete riigiabiga seotud üksikjuhtude kohta.
6. Bosnia ja Hertsegoviina koostab enne lõikes 4 nimetatud asutuse loomist alatatud abiprogrammide täieliku nimistu ning viib sellised abiprogrammid vastavusse lõikes 2 nimetatud kriteeriumidega hiljemalt nelja aasta jooksul pärast käesoleva lepingu jõustumist.
7. a) Lõike 1 punkti c kohaldamiseks kinnitavad lepinguosalistes, et käesoleva lepingu jõustumisele järgneva kuue aasta jooksul võetakse Bosnia ja

Hertsegoviina antud riigiabi hindamisel arvesse asjaolu, et Bosnia ja Hertsegoviina on võrdsustatud Euroopa Ühenduse asutamislepingu artikli 87 lõike 3 punktis a kirjeldatud ühenduse piirkondadega.

b) Viienda aasta lõpuks pärast käesoleva lepingu jõustumist esitab Bosnia ja Hertsegoviina Euroopa Komisjonile NUTS II tasemel ühtlustatud arvanded, mis käsitlevad sisemajanduse kogutoodangut inimese kohta. Lõikes 4 nimetatud asutus ja Euroopa Komisjon hindavad seejärel üheskoos Bosnia ja Hertsegoviina piirkondade abikõlblikkust ja sellega seotud abi ülemmäärasid, et koostada regionaalabi kaart vastavalt asjaomastele ühenduse suunistele.

8. Protokolliga nr 4 kehtestatakse terasetööstusele antavat ümberkorraldamisabi käsitlevad eeskirjad.
9. II jaotise II peatükis nimetatud toodete puhul:
  - a) ei kohaldata lõike 1 punkti c;
  - b) hinnatakse iga lõike 1 punktiga a vastuolus olevat tegevust kriteeriumide kohaselt, mille ühendus on kehtestanud Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklite 36 ja 37 ning nende põhjal vastuvõetud konkreetsete ühenduse dokumentide alusel.
10. Kui üks lepinguosaline leiab, et teatav tegevus ei ole kooskõlas lõike 1 sätetega, võib ta võtta vajalikud meetmed pärast nõupidamist ajutises komitees või 30 päeva jooksul pärast sellise nõupidamise taotlemist.

Ükski käesoleva artikli säte ei takista ega mõjuta mingil moel lepinguosaliste võetavaid dumpinguvastaseid ega tasakaalustusmeetmeid kooskõlas GATT 1994 asjaomaste artiklite ja WTO subsiidiumide ja tasakaalustusmeetmete lepingu ning nendega seotud siseriiklike õigusnormidega.

Artikkel 37 (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu Artikkel 72)

Avalik-õiguslikud ettevõtjad

Kolmanda aasta lõpuks pärast käesoleva lepingu jõustumist kohaldab Bosnia ja Hertsegoviina avalik-õiguslike ettevõtjate ja selliste ettevõtjate suhtes, kellele on antud eri- ja ainuõigused, Euroopa Ühenduse asutamislepingus sätestatud põhimõtteid, pidades silmas eelkõige artiklit 86.

Üleminekuperioodil ei hõlma avalik-õiguslike ettevõtjate eriõigused võimalust kehtestada koguselisi piiranguid ega samaväärse toimega meetmeid ühenduse impordi suhtes Bosniasse ja Hertsegoviinasse.

Artikkel 38 (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu Artikkel 73)

Intellektuaal-, tööstus- ja kaubandusomandi õigused

1. Käesoleva artikli ja **VII lisa** kohaselt kinnitavad lepinguosalisel intellektuaal-, tööstus- ja kaubandusomandi õiguste piisava ja tõhusa kaitse tagamise tähtsust.
2. Alates käesoleva lepingu jõustumisest kohtlevad lepinguosalisel teineteise äriühinguid ja kodanikke seoses intellektuaal-, tööstus- ja kaubandusomandi

tunnustamise ja kaitsmisega vähemalt niisama soodsalt kui mis tahes kolmandat riiki kahepoolsete kokkulepete alusel.

3. Bosnia ja Hertsegoviina võtab kõik vajalikud meetmed tagamaks, et hiljemalt viie aastat pärast käesoleva lepingu jõustumist on intellektuaal-, tööstus- ja kaubandusomandi õiguste kaitse ning selliste õiguste jõustamise tõhusad vahendid samal tasemel kui ühenduses.
4. Bosnia ja Hertsegoviina kohustub eespool nimetatud ajavahemiku jooksul ühinema VII lisas nimetatud intellektuaal-, tööstus- ja kaubandusomandi õigusi käsitlevate mitmepoolsete konventsioonidega. Lepinguosalised kinnitavad intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide lepingu põhimõtete tähtsust. Ajutine komitee võib otsustada, et Bosnia ja Hertsegoviina peab kõnealuses valdkonnas ühinema teatavate mitmepoolsete konventsioonidega.
5. Kui intellektuaal-, tööstus- ja kaubandusomandi alal tekib kaubandustingimusi mõjutavaid raskusi, suunatakse küsimus ühe lepinguosalise taotlusel viivitamata ajutisse komiteesse, et jõuda vastastikku rahuldavate lahendusteni.

Artikkel 39 (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu Artikkel 97)

Toll

Lepinguosalised alustavad kõnealuses valdkonnas koostööd, mille eesmärk on tagada kõikide kaubanduse vallas vastuvõetavate sätete vastavus ja saavutada Bosnia ja Hertsegoviina tollisüsteemi ühtlustamine ühenduse tollisüsteemiga, aidates seeläbi rajada teed käesoleva lepingu alusel kavandatud liberaliseerimismeetmetele ning Bosnia ja Hertsegoviina tollialaste õigusaktide järk-järgulisele ühtlustamisele ühenduse õigustikuga.

Koostöös võetakse nõuetekohaselt arvesse ühenduse õigustikust lähtuvaid prioriteete tolliküsimustes.

Lepinguosaliste vastastikuse tollialase haldusabi eeskirjad on sätestatud protokollis nr 5.

IV JAOTIS INSTITUTSIOONILISED, ÜLD- JA LÕPPSÄTTED

Artikkel 40

Käesolevaga luuakse ajutine komitee, kes jälgib käesoleva lepingu kohaldamist ja rakendamist. Komitee koguneb korrapäraselt ja alati, kui asjaolud seda nõuavad.

Artikkel 41

1. Ajutisel komiteel on õigus teha otsuseid käesolevas lepingus ettenähtud juhtude ulatuses. Tehtud otsused on lepinguosaliste jaoks siduvad ning lepinguosalistel võtavad nende rakendamiseks vajalikud meetmed. Lisaks sellele võib ajutine komitee anda soovitusi, mida ta peab vajalikuks ühiste eesmärkide saavutamiseks ja käesoleva lepingu sujuvaks toimimiseks. Komitee koostab oma otsused ja soovitused lepinguosaliste omavahelisel kokkuleppel.
2. Ajutine komitee võtab vastu oma töökorra.

Artikkel 42

1. Ajutisse komiteesse kuuluvad ühelt poolt ühenduse esindajad ja teiselt poolt Bosnia ja Hertsegoviina esindajad. Ajutise komitee liikmeid võib esindada vastavalt ajutise komitee töökorrale.
2. Ajutise komitee eesistuja on lepinguosalistel vaheldumisi vastavalt töökorras sätestatud tingimustele.
3. Ajutine komitee tegutseb lepinguosalistel vastastikkusel kokkuleppel.

Artikkel 43

Ajutine komitee võib luua allkomiteesid.

Artikkel 44

Mõlemad lepinguosalistel suunavad ajutisele komiteele vaidlused, mis on seotud käesoleva lepingu kohaldamise või tõlgendamisega.

Ajutine komitee võib vaidluse lahendada siduva otsusega.

Artikkel 45 (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu Artikkel 122)

Mõlemad lepinguosalistel kohustuvad käesoleva lepingu reguleerimisalas tagama, et teise lepinguosalistel füüsilisi ja juriidilisi isikuid ei diskrimineerita võrreldes tema enda kodanikega pääsemisel lepinguosalistel pädevatesse kohtutesse ja haldusasutustesse, et kaitsta oma isiklikke ja omandiõigusi.

Artikkel 46 (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu Artikkel 123)

Käesolevas lepingus sätestatu ei takista lepinguosalisel võtmast meetmeid:

- a) mida ta peab vajalikuks, et vältida oma oluliste julgeolekuhuvidega vastuolus oleva teabe avalikustamist;
- b) mis on seotud relvade, laskemoona või sõjatarvikute tootmise või nendega kauplemisega või kaitsevajadusteks asendamatu teadus- või arendustöö või tootmisega, tingimusel et need meetmed ei halvenda konkurentsitingimusi selliste toodete suhtes, mis ei ole eriomaselt sõjalise otstarbega;
- c) mida ta peab enda julgeoleku seisukohalt vajalikuks korrakaitset mõjutavate tõsiste riiklike rahutuste, sõja või sõjaohtu kujutavate tõsiste rahvusvaheliste pingete korral või selleks, et täita oma kohustusi, mis ta on endale võtnud rahu ja rahvusvahelise julgeoleku säilitamiseks.

Artikkel 47 (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu Artikkel 124)

1. Käesoleva lepinguga reguleeritavates valdkondades ja ilma et see piiraks lepingus sisalduvate erisätete kohaldamist:
  - a) ei tohi meetmed, mida Bosnia ja Hertsegoviina rakendab ühenduse suhtes, põhjustada diskrimineerimist liikmesriikide, nende kodanike ega äriühingute vahel;
  - b) ei tohi meetmed, mida ühendus rakendab Bosnia ja Hertsegoviina suhtes, põhjustada diskrimineerimist Bosnia ja Hertsegoviina kodanike ega äriühingute vahel.
2. Lõike 1 sätted ei piira lepinguosaliste õigust kohaldada oma asjakohaseid maksualaseid õigusnorme maksumaksjate suhtes, kes ei ole oma elu- või asukoha poolest ühesuguses olukorras.

Artikkel 48 (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu Artikkel 125)

1. Lepinguosalised võtavad kõik üld- ja erimeetmed, mida on vaja käesolevast lepingust tulenevate kohustuste täitmiseks. Nad hoolitsevad käesolevas lepingus sätestatud eesmärkide saavutamise eest.
2. Lepinguosalised lepivad kokku, et mõlema lepinguosalise taotlusel peavad nad viivitamata sobivate kanalite kaudu nõu, et arutada käesoleva lepingu tõlgendamise või rakendamisega seotud küsimusi ja muid omavaheliste suhete asjakohaseid tahke.
3. Mõlemad lepinguosalised suunavad ajutisele komiteele vaidlused, mis on seotud käesoleva lepingu kohaldamise või tõlgendamisega. Sellisel juhul kohaldatakse artiklit 49 ja vajadusel ka protokoll nr 6.

Ajutine komitee võib vaidluse lahendada siduva otsusega.
4. Kui üks lepinguosaline leiab, et teine lepinguosaline ei ole täitnud käesoleva lepingu järgset kohustust, võib ta võtta asjakohaseid meetmeid. Enne meetmete võtmist, välja arvatud eriti pakilistel juhtudel, esitab ta ajutisele komiteele kogu asjakohase teabe, mida on vaja olukorra põhjalikuks uurimiseks, et leida lepinguosalistele vastuvõetav lahendus.

Meetmete valimisel tuleb eelistada neid, mis segavad käesoleva lepingu toimimist kõige vähem. Nendest meetmetest teatatakse viivitamata ajutisele komiteele ja teise lepinguosalise taotlusel arutatakse neid meetmeid ajutises komitees.

5. Lõigete 2, 3 ja 4 sätted ei mõjuta ega piira mingil viisil artiklite 15, 23, 24, 25, 29 ja protokoll nr 2 kohaldamist (Päritolustaatusega toodete ja halduskoostöö meetodite mõiste määratlemine).

Artikkel 49 (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu Artikkel 126)

1. Kui lepinguosaliste vahel tekkib vaidlus käesoleva lepingu tõlgendamise või kohaldamise kohta, esitab lepinguosaline vaidluse lahendamiseks teisele lepinguosalisele ning ajutisele komiteele ametliku taotluse.

Kui lepinguosaline on arvamusel, et teise lepinguosalise vastuvõetud meede või teise lepinguosalise tegutsemata jätmine kujutab käesoleva lepingu tingimuste kohaselt tema kohustuste täitmata jätmist, annab vaidluse lahendamise ametlik taotlus põhjuse selliseks arvamuseks ja näitab vastavalt juhtumile, et lepinguosaline võib võtta meetmeid vastavalt artikli 48 lõikele 4.

2. Lepinguosalised püüavad leida vaidlustele lahenduse heas usus toimuvate konsultatsioonide kaudu ajutises komitees ja muudes lõikes 3 sätestatud organites, eesmärgiga saavutada võimalikult kiiresti mõlemale lepinguosalisele vastuvõetav lahendus.
3. Lepinguosalised esitavad ajutisele komiteele olukorra põhjalikuks uurimiseks vajaliku asjakohase teabe.

Kuni vaidlusele lahenduse leidmiseni arutatakse seda igal ajutise komitee istungil, välja arvatud juhul, kui ei ole algatatud protokoll nr 6 sätestatud vahekohtumenetlust. Vaidlus peetakse lahendatuks, kui ajutine komitee on teinud vastavalt artikli 48 lõikele 3 vaidluse lahendamiseks siduva otsuse, või kui ta teatab, et vaidlus on lõppenud.

Vaidlusi käsitlevaid konsultatsioone võib pidada ka ajutise komitee istungitel või vastavalt lepinguosaliste vahel kokkulepitule artikli 43 alusel loodud asjaomastes komiteedes või organites või mõlema lepinguosalise taotlusel. Konsultatsioone võib pidada ka kirjalikult.

Konsultatsioonide käigus avaldatud teave on konfidentsiaalne.

4. Protokoll nr 6 kohaldamisalasse jäävate küsimuste puhul võib kumbki lepinguosaline vastavalt protokollile esitada vaidlusaluse küsimuse lahendamiseks vahekohtule, kui lepinguosalised ei ole suutnud vaidlust lahendada kahe kuu jooksul pärast vaidluse lahendamise menetluse algatamist vastavalt lõikele 1.

Artikkel 50

I–V ja VII lisa ja protokollid nr 1, 2, 4, 5, 6 ja 7 ning protokoll nr 3 asjaomased sätted moodustavad käesoleva lepingu lahutamatu osa.

Lisades ja protokollides esinevad viited stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu artiklitele tuleb lugeda viideteks vahelepingu vastavatele artiklitele, nagu on näidatud käesoleva lepingu artiklite pealkirjades.

Artikkel 51 (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu Artikkel 127)

Kuni üksikisikute ja ettevõtjate ühesuguste õiguste saavutamiseni käesoleva lepingu kontekstis, ei mõjuta käesolev leping neid õigusi, mis tagatakse üksikisikutele ja ettevõtjatele ühelt poolt üht või mitut liikmesriiki ja teiselt poolt Bosniat ja Hertsegoviinat siduvate kehtivate lepingutega.

Artikkel 52 (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu Artikkel 17)

Koostöö Euroopa Liidu kandidaatriikidega

1. Bosnia ja Hertsegoviina peaks edendama koostööd ja sõlmima piirkondliku koostöö konventsiooni Euroopa Liidu kandidaatriikidega, kes ei ole seotud stabiliseerimis- ja assotsieerimisprotsessiga, igas käesoleva lepinguga hõlmatud koostöövaldkonnas. Selliste konventsioonide eesmärk peaks olema Bosnia ja Hertsegoviina ning kõnealuse riigi vaheliste kahepoolsete suhete järkjärguline vastavusse viimine ühenduse ja selle liikmesriikide ning kõnealuse riigi vaheliste suhete asjaomase osaga.
2. Bosnia ja Hertsegoviina sõlmib enne käesoleva lepingu artikli 3 lõikes 1 (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu artikli 18 lõige 1) nimetatud üleminekuaja lõppu ühendusega tolliliidu moodustanud Türgiga lepingu, millega luuakse GATTi 1994 XXIV artikli kohaselt vabakaubanduspiirkond ning liberaliseeritakse asutamisõigus ja teenuste pakkumine nende vahel käesolevas lepingus sätestatud tasemel vastavalt GATSi V artiklile.

Artikkel 53

Käesolevat lepingut kohaldatakse kuni [koht pp.kk.aaaa] allakirjutatud stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu jõustumiseni.

Kumbki lepinguosaline võib käesoleva lepingu üles öelda, teatades sellest teisele lepinguosalisele. Käesolev leping kaotab kehtivuse kuue kuu möödumisel sellise teatamise kuupäevast.

Artikkel 54 (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu Artikkel 131)

Käesolevat lepingut kohaldatakse ühelt poolt nende territooriumide suhtes, kus kohaldatakse Euroopa Ühenduse ning Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingut nendes lepingutes sätestatud tingimustel, ja teiselt poolt Bosnia ja Hertsegoviina territooriumi suhtes.

Artikkel 55 (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu Artikkel 132)

Käesoleva lepingu hoiulevõtja on Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär.

Artikkel 56 (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu Artikkel 130)

Käesolevas lepingus tähistab mõiste „lepinguosalised” ühelt poolt ühendust või selle liikmesriike või ühendust ja selle liikmesriike nende vastavate volituste kohaselt ja teiselt poolt Bosniat ja Hertsegoviinat.

Artikkel 57 (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu Artikkel 133)

Käesolev leping on koostatud kahes eksemplaris bulgaaria, hispaania, tšehhi, taani, saksa, eesti, kreeka, inglise, prantsuse, itaalia, läti, leedu, ungari, malta, hollandi, poola, portugali, rumeenia, slovaki, sloveenia, soome ja rootsi ning bosnia, horvaadi ja serbia keeltes, kusjuures kõik tekstid on võrdselt autentsed.

Artikkel 58 (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu Artikkel 134)

Lepinguosalised ratifitseerivad või kiidavad käesoleva lepingu heaks oma menetluste kohaselt.

Ratifitseerimis- või heakskiitmiskirjad antakse hoiule Euroopa Liidu Nõukogu peasekretariaadile.

Käesolev leping jõustub sellise teise kuu esimesel päeval, mis järgneb kuupäevale, mil antakse hoiule viimane ratifitseerimis- või heakskiitmiskiri.

LISADE JA PROTOKOLLIDE LOETELU

LISAD

- I lisa (artikkel 6) Bosnia ja Hertsegoviina tariifsed soodustused ühenduse tööstustoodetele
- II lisa (artikli 12 lõige 2) „Baby-beef”-toodete määratlemine
- III lisa (artikkel 12) Bosnia ja Hertsegoviina tariifsed soodustused ühendusest pärit põllumajanduse esmatoodetele
- IV lisa (artikkel 13) Bosniast ja Hertsegoviinast pärinevate toodete ühendusse importimisel kohaldatavad tollimaksud
- V lisa (artikkel 13) ühendusest pärinevate toodete Bosniasse ja Hertsegoviinasse importimisel kohaldatavad tollimaksud
- VII lisa (artikkel 38) Intellektuaal-, tööstus- ja kaubandusomandi õigused

PROTOKOLLID

- Protokoll nr 1 (artikkel 10), mis käsitleb ühenduse ning Bosnia ja Hertsegoviina vahelist kaubandust töödeldud põllumajandussaadustega
- Protokoll nr 2 (artikkel 27), mis käsitleb mõiste „päritolustaatusega tooted” määratlust ja halduskoostöö viise ühenduse ning Bosnia ja Hertsegoviina vahelise kokkuleppe kohaldamisel
- Protokoll nr 4 (artikkel 36) terasetööstusele antava riigiabi kohta
- Protokoll nr 5 (artikkel 39) tolliküsimustes antava vastastikuse haldusabi kohta
- Protokoll nr 6 (artikkel 49) Vaidluste lahendamine
- Protokoll nr 7 (artikkel 12) teatavate veinidega kauplemisel kohaldatavate vastastikuste soodustuste, veini, piiritusjookide ja aromatiseeritud veini nimetuste vastastikuse tunnustamise, kaitse ja kontrolli kohta